

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Klimatilpasning, vandsektor
og grundvand

J.nr. NST-4701-00181

12. januar 2015

Miljøministerens besvarelse af spørgsmål nr. H stillet af Folketingets Miljøudvalg

Spørgsmål H

Vil ministrene redegøre for, hvilke statslige tiltag de vil tage initiativ til for at følge op på Rambølls rapport om oversvømmelserne i Nordjylland, og hvordan forholder ministrene sig til rapportens anbefalede tiltag?

Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Per Clausen (EL).

Svar

Tak for invitationen og for muligheden for at kommentere på Rambølls beregninger om oversvømmelserne i Nordjylland i oktober sidste år. Billederne fra oversvømmelserne i Nordjylland har nok printet sig fast hos de fleste af os. Det var virkelig voldsomme regnskyl, der ramte nordjyderne i oktober.

Jeg vil indlede med en gennemgang af Rambølls beregninger og regeringens indsats på klimatilpasningsområdet.

Klima-, energi- og bygningsministeren vil efterfølgende uddybe gevinsterne ved at udtage kulstofrige lavbundslande og betydningen af dette i forhold til klimaændringerne.

Rambølls beregninger viser, hvordan et vandløb i Nordjylland ville håndtere de vandmasser, der kom under skybruddet den 16. oktober sidste år, under 3 forskellige forudsætninger.

Under første forudsætning lægges til grund, at vandløbet er vedligeholdt efter de normale krav til vedligeholdelse af vandløb.

Under anden forudsætning lægges til grund, at der har været øget vedligeholdelse af vandløbet, f.eks. i form af øget grødeskæring.

Under tredje forudsætning lægges til grund, at vandløbet er gjort 2 meter bredere.

Rambøll beregner, at det ikke havde gjort nogen forskel, om vandløbet var underlagt den første, anden eller tredje forudsætning. Når der falder mellem 100-180 mm på kort tid i store oplande, så vil der ske oversvømmelse af ådalene, uanset hvordan vandløbet er indrettet.

Det er efter min mening en meget central pointe i debatten om, hvorvidt indsatsen for at skabe god miljømæssig tilstand i vandløbene er årsag til oversvømmelserne, når det regner meget, sådan som nogle var ude og hævde i pressen efterfølgende.

Det er vigtigt at holde fast i, at forebyggelse af oversvømmelser fra skybrud kræver en helt anden omfattende indsats, som rækker langt ud over vedligeholdelse af selve vandløbet.

Rambøll skriver på baggrund af sine beregninger, at der er brug for gennemgribende tiltag i ådalene, som kan afhjælpe vandet fra åerne. De foreslår, at dyrkningsjord formentligt må omlægges for at afhjælpe i fremtiden.

Det er en anbefaling, jeg tager meget seriøst, og hvor regeringen også allerede har igangsat en række tiltag.

Klimatilpasning har været højt prioriteret af denne regering. Det slog vi an allerede i regeringsgrundlaget, og vi har leveret på det igennem en række initiativer.

Lad mig her fremhæve fem initiativer, som regeringen har gennemført, og som understøtter, at der kan iværksættes en indsats i ådalene.

1. Kommunale klimatilpasningsplaner

For det første har regeringen sørget for, at alle kommuner nu får lavet en klimatilpasningsplan. Før regeringen kom til, var kommunernes arbejde med klimasikring mildest talt sporadisk og tilfældig. Nu har vi sikret, at indsatsen i alle landets kommuner bygger på en systematisk analyse af risiko og udfordringer.

I Hjørring etablerede kommunen som en del af sin klimatilpasningsplan sidste år en park, der også fungerer som regnvandsopsamling.

Folkeparken viste sig under skybruddet i oktober at være en god løsning, der rent faktisk betød, at en del borgere undgik at få vand i deres kældre.

Kommunerne har med planerne et værktøj til at identificere og prioritere udfordringerne med oversvømmelser i ådalene.

2. Finansieringsinstrumenter

For det andet har regeringen leveret forskellige muligheder for at finansiere klimatilpasning, herunder indsatsen i ådalene.

Vi har bl.a. ændret lovgivningen, så det nu er muligt over spildevandstaksterne at betale lodsejerne for, at deres arealer kan oversvømmes af vandløbsvand, hvis denne vandmængde alternativt ville havne i byen og oversvømme byens kloakker.

Regeringen har herudover med finansloven for 2015 og som led i Naturplan Danmark gjort det muligt at etablere ca. 10.000 ha vådområder og udtage ca. 5.400 ha lavbundsjord, heraf 2.500 ha frem til 2017. Udtagning af lavbundsjord er bl.a. en del af vandplanindsatsen, og dette virkemiddel kan både forebygge klimaforandringer ved at binde CO₂ og samtidig anvendes til at gøre de tilgrænsende strækninger langs vandløbene mere robuste i forhold til håndtering af skybrud.

Hvis det er foreneligt med vandplanernes mål, kan etablering af vådområder og udtagning af lavbundsjord også bruges til at tilbageholde vand, så det ikke oversvømmer andre områder.

Der er på finansloven for 2015 i perioden 2016 til 2018 afsat 3 gange 65 mio. kr. til opfølgning på Naturplan Danmark. Herudover har regeringen lavet aftale med SF og Enhedslisten om at tilføre ca. 100 mio. til en styrket naturindsats i 2015 til 2018. Disse midler skal bl.a. gå til initiativer, der bidrager til klimatilpasning.

3. Indsats i vandområdeplanerne

Det tredje initiativ, jeg vil fremhæve, er vandområdeplanerne, som jeg sendte i høring lige før jul. Her indgår hensynet til klimatilpasning også.

Der er bl.a. foretaget en vurdering af virkemidlernes klimarobusthed, herunder de enkelte virkemidlers evne til at imødegå oversvømmelser. Det gælder f.eks. virkemidler som randzoner og vådområder.

Derudover er der udarbejdet en eksempelsamling på strategisk anvendelse af vandløbsrelaterede virkemidler fx randzoner, vådområder og vandløbsrestaurering, i forhold til at imødegå oversvømmelse af byer og land som følge af klimaforandringer.

Denne viden er videregivet til kommuner og vandråd forud for deres arbejde med at foreslå vandløbsindsatser i vandområdeplanerne.

4. Demonstration og teknologiudvikling

Regeringen har således gjort en hel del inden for rammerne af den viden, vi har i dag. Men vi er samtidig bevidste om, at fremtidens udfordringer

også skal løses gennem teknologiudvikling og demonstration af ny viden.

Regeringen har i regi af MUDP givet støtte til en række projekter, der handler om at finde tekniske løsninger på udfordringerne med øgede skybrud.

Vi yder bl.a. støtte til partnerskabet ”Vandet fra landet”, som skal afdække de mest effektive metoder til at tilbageholde vand, hvor det medfører mindst skade.

5. Understøtte den kommunale indsats

Det femte initiativ, jeg vil fremhæve, er regeringens vedvarende indsats for at understøtte den kommunale indsats.

Vi har indgået aftale med kommunerne om en langt mere offensiv klimatilpasningsindsats. Vi har oprustet på rådgivning. Og vi har indgået strategiske partnerskaber med en række organisationer om demonstrationsprojekter, gratis klimatjek for boligejere, bare for at nævne nogle eksempler.

I 2015 gennemfører regeringen en evaluering af de kommunale klimatilpasningsplaner og kommunernes redskaber til at finansiere klimatilpasning. Vi kigger også på de eksisterende stormordninger. Og endeligt foretager vi en kystanalyse, der skal give et samlet billede af, hvor risikoen for oversvømmelse og erosion er størst.

På baggrund af evalueringerne vil vi tage stilling til, om der er behov for yderligere tiltag.

Til slut vil jeg gerne sige, at det er massive udfordringer, vi står over for på klimatilpasningsområdet. Det fremgår tydeligt af den rapport, som FN's klimapanel lancerede i København i oktober.

Jeg deler den utålmodighed, som flere har givet udtryk for i medierne, i forhold til at der er brug for yderligere handling. Men der er tale om en udfordring, der kalder på allerstørste ydmyghed, omhyggelighed og samfundsøkonomisk bevidsthed. Der er ikke nogle nemme løsninger. Det vi står over for, er et langt sejt træk i de næste årtier.

Denne regering har taget nogle væsentlige skridt i den rigtige retning. Vi har faktisk handlet på udfordringerne, frem for blot at tale om dem. Vi har investeret og givet kommunerne bedre muligheder for handling. Men det her er en opgave, vi kommer til at beskæftige os med mange år ud i fremtiden.